

Maagaasiseaduse ja seadme ohutuse seaduse muutmise seaduse eelnou seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga kavandatavad muudatused toovad energeetikasektoris tegutsevate ja fossiilkütuste (eelkõige maagaasi) tootmise, transpordi ja impordiga seotud Eesti ettevõtjate jaoks kaasa uue ja rangema kontrolli oma heiteallikate üle ning uued metaaniheite seire, aruandluse ja metaaniheite vähendamise seotud kohustused. Metaaniheite vähendamine toob pikas perspektiivis energeetikasektori ettevõtjatele kaasa kulude kokkuhoiu ja tagab konkurentsivõime. Samuti soodustavad eelnõu innovatsiooni ja uusi ärivõimalusi seoses vajadusega metaaniheite seire ja lekete vähendamise ja parandamisega seotud spetsiaalsete teenuste ja lahenduste järele. Gaasi võrguettevõtjate jaoks standarditakse eelnõuga kavandatavate muudatustega gaasikoguste mõõtmist ja arvestust, suurendades gaasiturul läbipaistvust ja usaldusväärsust.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1787, milles käsitletakse metaaniheite vähendamist energeetikasektoris ja millega muudetakse määrust (EL) 2019/942 (edaspidi *metaaniheite määrus*), artikli 4 alusel peab iga liikmesriik määrama riikliku pädeva asutuse, kelle ülesandeks on muu hulgas planeerida ja teha korralisi ja erakorralisi inspeksioone, analüüsida ja hinnata metaaniheite määrmuses sätestatud kohustuste täitjatelt laekunud aruandeid, võtta vastu otsuseid järelevalvet ja aruandlust puudutavates küsimustes, määrata sanktsioone metaaniheite määrmuse nõuete täitmata jätmise eest ning teha koostööd teiste liikmesriikide pädevate asutuste ja Euroopa Komisjoniga.

Kuigi üldjuhul ELi määruseid riigisissesse õigusesse üle ei võeta, sest määrmuse reguleerimisalal ei tohi liikmesriik riigisiseseid õiguseid vastu võtta ega seda oma õigusaktidega reguleerida, on liikmesriigil õigus kehtestada rakendusmeetmeid – näiteks kui määrmuse rakendamiseks tuleb luua pädev asutus ja tagada sanktsioonid määrmusest tulenevate kohustuste täitmata jätmise puhuks. Kehtiv seadus ei reguleeri energeetikasektoris metaaniheite vähendamist, mistõttu on määrmuse rakendamiseks vaja eelnõukohase seadusega täiendada seadme ohutuse seadust ning maagaasiseadust. Muudatus suurendab teataval määral gaasivõrguettevõtjate, gaasi importijate ja LNG-terminali haldurite halduskoormust. Halduskoormuse tasakaalustamise reegli, mille järgi iga uue ettevõtete ja kodanike tegevust korraldava nõude kehtestamisel tunnistatakse kehtetuks üks varasem nõue, rakendamiseks leiti määruste revisjoni käigus, et bürokraatia vähendamiseks energeetika valdkonnas on vajadus kehtetuks tunnistada majandus- ja taristuministri 25.02.2022. a määrus nr 17, sest ajaline piirang osalise kaugkütte hinna kompenseerimise osas on lõppenud.

Maagaasiseaduses (edaspidi ka MGS) sätestatakse, et võrguettevõtja tagab võrgust tarbitud gaasikoguste mõõtmise, mõõteandmete kogumise ja töötlemise ning peab sellekohast arvestust. Mõõtmisega seonduvat reguleerib mõõteseadus (edaspidi ka MõõteS), mis sätestab, et mõõtetulemuse jälgitavus on tõendatud, kui mõõtmisel kasutatakse taadeldud mõõtevahendit ja mõõtmise on teinud pädev mõõtja, kes on akrediteeritud või erialaselt pädevaks mõõtjaks tunnistatud, järgides asjakohast mõõtemetoodikat, või mõõtmisel on järgitud mõõteseadusest või muust seadusest ja selle alusel kehtestatud õigusaktist tulenevaid üksikasjalikke nõudeid mõõteprotseduurile ja mõõtetulemuse töötlemisele. Kuivõrd võrguettevõtjad üldjuhul ei ole pädeva mõõtjana kvalifitseeritud, on võrguettevõtjad kohustatud tagama, et mõõtmisel järgitakse rangelt õigusaktidest tulenevaid nõudeid. Eeltoodu tähendab, et võrguettevõtja ei tohi oma äranägemise järgi mõõtetulemusi teisendada ning MõõteS §-i 5 kohaselt on teisendamine

lubatud üksnes juhul, kui vastav mõõteprotseduur on kehtestatud õigusaktiga. Senise ebatõhusa korra täpsustamisega paraneb ka metaaniheitealase statistika kogumine.

MGS-s ja selle alusel kehtestatud õigusaktides aga puuduvad üksikasjalikud nõuded mõõteprotseduurile ja mõõtetulemuse töötlemisele. Eeltoodust tulenevalt ei ole võrguettevõtja võrku sisenev ja väljuv kogus mõõdetud/teisendatud samadel tingimustel ning arvestuste aluseks olevad mõõteandmed ei ole võrreldavad. Käesoleva seadusemuudatusega tagatakse turuosaliste võrdne kohtlemine ning tehakse oluline samm gaasituru mõõteandmete korrastamiseks.

Metaaniheite määrase mõistes määratakse riiklikuks pädevaks asutuseks Eestis Keskkonnaamet ning sätestatakse vastutussätted metaaniheite määruks nimetatud nõuete rikkumise eest.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ning seletuskirja valmistas ette Kliimaministeeriumi energeetikaosakonna energiavõrkude ekspert Thérèse Liis Kilk (liis.kilk@kliimaministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja õigusekspertiisi tegid õigusosakonna nõunik Kristel Soodla (kristel.soodla@kliimaministeerium.ee) ja jurist Kaili Kuusk (kaili.kuusk@kliimaministeerium.ee). Keeletoimetaja oli Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse keeletoimetaja Aili Sandre (aili.sandre@justdigi.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu on seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega ja sellega tagatakse eelkõige kooskõla Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega 2024/1787. Kuigi tegemist on otsekohalduva määrusega, on vajalik kehtestada riigisiseseid rakendusmeetmeid, et määrust terviklikult rakendada.

Eelnõu ei ole seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

Eelnõukohase seadusega muudetakse seadme ohutuse seadust (edaspidi *SeOS*) avaldamismärkega RT I, 30.04.2024, 12 ja maagaasiseadust avaldamismärkega (edaspidi *MGS*) RT I, 08.10.2024, 12.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus.

Eelnõu on kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse, rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtete ja normide, Eesti suhtes jõustunud välislepingute ning Euroopa Liidu õigusega.

2. Seaduse eesmärk

Eelnõukohase seaduse eesmärk on tagada metaaniheite määrase rakendamine. Eelnõu on vajalik, sest kehtiv seadus ei reguleeri energeetikasektoris metaaniheite vähendamist ja määrase rakendamiseks on vajalik eelnõukohase seadusega täiendada ülalmainitud seadusi.

Metaaniheite määruks nähakse ette energeetikasektori metaani heitkoguste mõõtmise, aruandluse ja kontrolli kõrgeim standard ja heitkoguste viivitamatu vähendamine kohustusliku lekete avastamise ja kõrvaldamise ning metaaniheite atmosfääri laskmise ja tõrvikpõletamise keelamise kaudu. Metaaniheite määruks aitab vähendada ka imporditud fossiilkütustest põhjustatud metaaniheidet, sest sellega kehtestatakse järk-järgult rangemad nõuded eesmärgiga tagada, et ka ELivälised eksportijad kohaldavad samu seire-, aruandlus- ja kontrollikohustusi

nagu ELi ettevõtjad. Eelnõukohase seadusega määratakse Eestis riiklik pädev asutus, mis hakkab tegema järelevalvet metaaniheite määruse jõustamise üle.

Eelnõu koostamisele ei eelnenud väljatöötamiskavatsus. Vabariigi Valitsuse 22.12.2011 määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 1 lõike 2 punkti 1 kohaselt ei ole vaja seaduseelnõu väljatöötamiskavatsust, kui eelnõu menetlus ja selle seadusena rakendamine on põhjendatult kiireloomuline. Metaaniheite määruse rakendamise tähtaja möödumise tõttu on algatatud rikkumismenetlus, mistõttu ei olnud otstarbekas viivitada eelnõu koostamist VTK menetlemisega. Metaaniheite määrus on otsekohalduv, selle eesmärk ja mõju on selgelt piiritletud ning see ei sisalda poliitilise valikuvabaduse elemente, vaid täidab Eesti kui liikmesriigi kohustust tagada ELi õigusnormide kohaldamine.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmest paragrahvist.

Eelnõu §-ga 1 on kavandatud maagaasiseaduse muudatused.

Punktiga 1 (§ 24 lg 1) täpsustatakse seadust võtmaks arvesse biometaan kasutamise arenguga kaasneva gaasiturul toimuvaid muutusi. Selleks on oluline kehtestada, et ka võrguettevõtja võrku siseneva koguse mõõtmise ja nende mõõteandmete põhivõrguettevõtja hallatavale andmevahetusplavormile (AVP) edastamise tagab võrguettevõtja. Vältimaks mõõtmise kohustuse kahekordset teket, tuleb aga lisada erand, et võrguettevõtja ei mõõda teise võrguettevõtja võrgust tema võrku sisestatud koguseid. Selguse huvides lisatakse lõikesse teine lause, mis loob selge seose ka MGS ja mõõteseaduse (MõõteS) vahel ning tagab, et ükskõik mis eesmärgil gaasikoguse määramisel tagatakse mõõtetulemuste nõuetekohane jälgitavus.

Punktiga 2 (§ 24 lg 1⁵) tehtava muudatusega luuakse volitusnorm, mille eesmärk on tagada gaasituru läbipaistvus ja ausus. Mõõtmise ja arvestamise standardiseerimisega välditakse vaidlusi tarnijate, võrguoperaatorite ja tarbijate vahel ning tagatakse, et kõik osapooled maksavad õiglase hinna õigesti mõõdetud gaasikoguse eest.

Punktiga 3 (§ 37³) kavandatud muudatusega määratakse Keskkonnaamet riiklikuks järelevalvajaks gaasiettevõtjate tegevuse üle metaaniheite määruse kohaselt. Muudatusega luuakse õiguslik alus teha järelevalvet valdkondades, mis on seotud metaaniheite määruse kohustuste kontrollimisega, ning tagatakse, et järelevalvet teeb asutus, kes on pädev keskkonnaõiguse, heitmete kontrolli ja seire korraldamise valdkonnas. Keskkonnaametile nähakse ette selged järelevalvevolitused gaasiettevõtjate suhtes, kes tegelevad maagaasi tootmise, transpordi, ladustamise või jaotamisega ning kelle tegevusele laieneb metaaniheite määruse reguleerimisala.

Keskkonnaametil on õigused ja vahendid järelevalve tegemiseks metaaniheite määruse ning MGS järgi. Lisaks nähakse § 37³ lõike 2 teise lausega läbipaistvuse ja vastutuse suurendamiseks Keskkonnaametile ette kohustus avalikustada metaaniheite määruuses sätestatud kohustuse rikkumise eest määratud karistuse kohta teave Keskkonnaameti veebilehel sama määruuse artikli 33 punkti 8 kohaselt. Eesmärk on parandada teadlikkust ja seeläbi aidata hoida ära nii esmakordseid kui ka korduvaid rikkumisi. Kuna rikkumisi võivad toime panna ka füüsilised isikud ning igasugune isikuandmete töötlemine kujutab endast põhiõiguste riivet, siis Keskkonnaamet isikuandmeid andmete veebilehel avalikustamise käigus ei avalda.

Eesti õiguses luuakse metaaniheite määruusest tulenev õiguslik raamistik, mis on seotud järelevalveasutuse määramisega ning kohustusega anda sellele piisavad õigused ja vahendid, et

tagada metaaniheite määruse nõuete täitmine. Eelnõuga kavandatud MGS § 37³ lõikes 3 sätestatakse energiavarustuskindluse kaitse põhimõtte järelevalve- ja karistusmeetmete rakendamisel. Nimetatud lõike kohaselt ei tohi järelevalve- ja karistusmeetmete kohaldamine tuua kaasa ohtu Eesti energiavarustuskindlusele. See tähendab, et Keskkonnaametil tuleb meetmeid rakendades hinnata nende mõju energiasüsteemile (nii elektri- kui gaasivarustuskindlusele). Sätte eesmärk on luua tasakaal keskkonnakaitseliste eesmärkide ja ¹järgi metaaniheite vähendamise meetmeid tuleb rakendada proportsionaalselt – energiajulgeolekut kahjustamata.

Punktiga 4 (§ 38) täpsustatakse, missuguseid korrakaitseseaduses sätestatud järelevalve erimeetmeid võivad Konkurentsiamet ja Keskkonnaamet MGS alusel oma pädevuse piires järelevalvet tehes ja seaduses sätestatud korras kasutada. Muudatus on vajalik, kuna Keskkonnaametile lisandus järelevalvekohustus metaaniheite määruse rakendamisel. Nii on järelevalveasutuste õigused selgemalt piiritletud ja kooskõlas nende ülesannetega. Muudatusega täpsustatakse olemasolevat õigusraamistikku, seejuures ei looda uusi järelevalvemeetmeid, vaid viidatakse korrakaitseseaduses juba sätestatud meetmetele, tagades õigusselguse ja vältides tõlgendusprobleeme järelevalvepädevuse ulatuses. Riikliku järelevalve erimeetmeid võib kohaldada ohtude ennetamiseks üksnes ulatuses, mis on vajalik seadusega ja selle alusel kehtestatud või Euroopa Liidu õigusaktist tulenevate nõuete täitmise tagamiseks. Korrakaitseseaduse alusel on võimalik kohaldada korrakaitse üldmeetmeid (ettekirjutus, sunniraha), kuid ei ole võimalik kohaldada erimeetmeid, kui eriseadus seda ei sätesta. Erimeetmete (eelkõige valdusse sisenemise, dokumentide nõudmise jm jõulisemate meetmete) rakendamiseks võib tekkida ootamatu vajadus ja selleks tuleb seaduses selline võimalus sätestada.

Punktiga 5 (§ 38¹ lg 3) täiendatakse seadust uue sättega täpsustamaks Keskkonnaameti järelevalvevolitusi. Paragrahvi § 38¹ lõike 3 lisamisega antakse õigus teha ettekirjutusi rikkumiste kõrvaldamiseks. Ettekirjutuse tegemise õigus on vajalik, et Keskkonnaamet saaks esmalt anda võimaluse rikkumine kõrvaldada karistusmeetmeid koheselt rakendamata.

Punktiga 6 (§ 38²) sätestatakse, et MGS §-is 38¹ lõikes 3 nimetatud ettekirjutuse täitmata jätmise korral võib Keskkonnaamet rakendada sunniraha ja asendustäitmist juhul, kui ettekirjutust ei täideta. Muudatusega eristatakse kahe järelevalveorgani pädevus. Lõikega 2 nähakse ette füüsilisele ja juriidilise isikule määratava sunniraha maksimummäär. Sunniraha määra on rakendatud sarnaselt finantsvaldkonna õigusaktides sätestatuga, nii et füüsilisele isikule saab sunniraha määrata kuni 5000 eurot ning juriidilisele isikule kuni 100 000 eurot.

Sunniraha võib määrata maksimaalselt kuni nimetatud määras, see tähendab üksnes juhul kui haldusorgani kaalutusõigus seda konkreetsel juhul õigustab. Siinkohal tuleb haldusorganil arvestada mitme kumuleeruva teguriga. Üks peamisi tegureid on rikkumise raskus ja selle mõju turu terviklikkusele või tarbijatele – näiteks juhul, kui turuosaline hoidub sihilikult avaldamast siseteavet, mis mõjutab energia hinda, või takistab teabe kogumist, mis on oluline süsteemse riskihindamise jaoks. Teiseks tuleks arvesse võtta rikkumise kestust. Pikemaajalised või korduvalt toime pandud rikkumised võivad õigustada sunniraha määramist ülemmääras. Samuti on olulise tähtsusega isiku varasem koostöövalmidus ja järelevalveasutuse ettekirjutustele reageerimine. Kui on alust arvata, et isik on tegutsenud sihilikult või süsteemselt, tuleks kaaluda sunniraha määramist maksimaalses ulatuses, et tagada meetme heidutav mõju. Rakendatavad sunniraha määrad peavad heidutama rikkujaid ja võtma ära võimaluse teenida rikkumiste arvelt kasu.

Punktiga 7 (§ 44⁸–44¹¹) nähakse ette sanktsioonid ja rahatrahvid juhtudeks, kui gaasiettevõtjad või teised seotud isikud ei täida metaaniheite määruse kohaseid andmete esitamise, koostöö või

kontrolliga seotud nõudeid. Sätete lisamine seadusesse on vajalik metaaniheite määruse artiklis 33 sätestatud trahvide rakendamiseks. Sätete lisamine seadusesse on vajalik metaaniheite määruse artiklis 13 sätestatud trahvimäärade rakendamiseks.

Paragrahvi 44⁸ alusel kehtestatakse trahvid Keskkonnaametile või sõltumatule kontrollijale abi osutamata jätmise eest. Metaaniheite määruse artiklis 12 sätestatakse metaaniheitearuandele ja selle koosseisu kuuluvale sama määruse artikli 8 lõike 4 kohasele kontrolliaruandele kehtivad nõuded.

Paragrahviga 44⁹ kehtestatakse trahvid teabe esitamisega seotud nõuete rikkumise eest. Metaaniheite määruse artikli 27 lõikes 1, artikli 28 lõigetes 1 ja 2 ning IX lisas on sätestatud nõuded gaasi impordiga tegelevate ettevõtjate esitatavale teabele.

Paragrahvi 44¹⁰ alusel kehtestatakse trahvid maksimaalse metaanimahukuse väärtuste nõuete järgimata jätmise ja maagaasitootmise metaanimahukuse andmete edastamise nõuete rikkumise eest. Metaaniheite määruse artikli 29 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud nõuded tootjate ja importijate esitatavatele andmetele ning sama artikli lõikes 6 nähakse ette, kuidas määratakse kindlaks järgitavad maksimaalse metaanimahukuse väärtused.

Paragrahviga 44¹¹ täpsustatakse, kuidas arvutada juriidilise isiku või konsolideerimisgrupi käive rahatrahvi määramisel. Eesmärk on tagada, et rahatrahvi arvutamisel oleks alus ühtne ja läbipaistev ning sanktsioonid oleksid proportsionaalsed ettevõtte suurusega. Käibepõhise trahvi määramine tagab õiguspärase karistuse juriidilistele isikutele, sõltumata ettevõtte suurusest.

Näide: Eleringi kui ainsa Eesti gaasi ülekandevõrgu halduri puhul gaasivõrgu teenuse müügitulu aastal 2024 oli 28 miljonit eurot, millest 20% on 5,6 miljonit eurot. Eesti suurim gaasi jaotusvõrguettevõtja Gaasivõrk AS kuulub Elenger gruppi – selle ettevõtte maagaasi ja veeldatud maagaasi müügiga seotud kogukäive 2024. aastal oli ligikaudu 743,7 miljonit eurot, millest 20% on 148,7 miljonit eurot, sealhulgas maagaasi võrguteenuse müük oli 107 miljonit eurot, millest 20% on 21,4 miljonit eurot. Ühe väiksema gaasi jaotusvõrguettevõtja puhul oli 2024. aasta raamatupidamise aruande järgi maagaasi müügitulu 11 092 eurot, millest 20% on 1220 eurot.

Sätete eesmärk on tagada eelkõige järelevalve- ja kontrollitoimingute tõhusus ning vältida tahtlikku järelevalvetegevuse takistamist, mida käsitleb karistusseadustiku § 279, kuid täpsustada ka koosseisu, mis puudutab passiivsust ehk abi osutamata jätmist. Lisatakse sanktsioonid teabe õigeaegselt esitamata jätmise eest, et tagada läbipaistvus ja teabe õigeaegne esitamine, samuti metaanimahukuse andmete esitamata jätmise ja metaanimahukuse maksimaalsete väärtuste järgimata jätmise eest, millega suureneb keskkonnarisk ning on oht, et gaasiettevõtjad ei järgi kasvuhoonegaasidega seotud nõudeid. Sealhulgas need vääртеokoosseisud ei välista esmalt haldussunni kasutamist ehk järelevalveasutus võib esmalt kasutada ka haldussundi.

Metaaniheite määrus näeb kohtuvälisele menetlejale ette ka teenitud kasumi või välditud kahjumi konfiskeerimise õiguse, kui sellist kasumit või kahjumit on võimalik kindlaks teha. Eelnimetatud õigust käesoleva eelnõuga ei kavandata sätestada, sest see on Eestis juba tagatud karistusseadustiku § 83¹ lõikega 1 ning vääртеomenetluse seadustiku § 83 punktiga 1. Eelmainitud sätetest ilmneb, et ainult kohtu pädevuses on konfiskeerimine. Seetõttu ei saa Keskkonnaametile anda õigust süüteoga saadud vara konfiskeerimiseks. Võimalus oleks sätestada õigus konfiskeerida vääртеo vahend või vahetu objekt (vt karistusseadustiku § 83 lg 6). Selleks, et kohtuväline menetleja saaks otsustada vääртеo vahetu objekti või vahendi

konfiskeerimise üle, peab seaduses selleks olema pädevusnorm (Riigikohtu üldkogu ehk RKÜK [3-1-1-88-07](#) p 50). Sellise normi näevad ette näiteks alkoholiseaduse § 53 lõige 3, relvaseaduse § 89²⁶, tolliseaduse § 78 lõiked 1 ja 2 jpt. Kohtuvälise menetleja otsusega (vääртеomenetluse seadustiku ehk VTMS § 74) ei saa vääртеoga saadud vara konfiskeerida (ehk menetleja pädevuses võib olla üksnes vääртеo vahendi või vahetu objekti, mitte aga vääртеoga saadud vara konfiskeerimine).

Vääртеomenetluses on küll võimalik konfiskeerida süüteoga saadud vara, kuid seda üksnes VTMSi § 107 lõike 1 punktis 1 nimetatud kohtuotsusega vääртеoasjas. Süüteoga saadud vara konfiskeerimist ei saa kohaldada ettevaatamatusdeliktide puhul. Kui tegemist on vääртеokoosseisuga, mis hõlmab nii tahtlikke kui ka ettevaatamatuid tegusid, võib vääртеoga saadud vara konfiskeerida üksnes juhul, kui on kindlaks tehtud, et isik pani teo toime vähemalt kaudse tahtlusega (karistuseseadustiku ehk KarS § 16 lg 4), ehkki tema karistamiseks selle teo eest piisaks ka üksnes ettevaatamatuse (KarS § 18) tuvastamisest (KarS § 15 lg 3).

Seega kui on vaja otsustada metaaniheite määruse mõistes süüteoga saadud vara konfiskeerimist, siis peab selle otsuse tegema kohus (VTMS § 83 lg 1).

Punktiga 8 (§ 45) selgitatakse, millised asutused toimivad MGS-i 6. peatükis sätestatud vääртеgude kohtuväliste menetlejatena. Muudatus loob seaduses selge ja üheselt mõistetava aluse, milline asutus vastutab konkreetsete vääртеgude menetlemise eest, ning selgelt on eristatud järelevalveorganite pädevus.

Eelnõu §-ga 2 muudetakse seadme ohutuse seadust.

Punktiga 1 (§ 3 lg 9) täiendatakse §-i 3 lõikega 9, milles määratletakse kontrollija mõiste. Kehtivas seaduses seda ei ole. Eelnõus täpsustatakse kontrollija rolli metaaniheite määruse kohaste kohustuste täitmisel. Kontrollija on MGS §-s 4 nimetatud gaasiettevõtjatest sõltumatu juriidiline isik, kes teostab metaaniheite määruse kohaseid kontrollitoiminguid üldsuse huvides ja kes on kontrolliaruande väljaandmise ajal akrediteeritud riiklikus akrediteerimisasutuses määruse (EL) 765/2008 kohaselt.

Punktiga 2 (§ 14¹) täiendatakse seadust sättega, millega nähakse ette, et riiklikku järelevalvet käsitlevad sätted ning luuakse õiguslik alus Keskkonnaameti järelevalvetegevusele. Keskkonnaameti pädevus ja volitused tulenevad metaaniheite määrusest ja keskkonnajärelevalve seadusest. § 14¹ lõikega 3 nähakse ette, et ametil on õigus teha ettekirjutusi rikkumiste kõrvaldamiseks ning kohustus avalikustada määruse ja seaduse alusel tehtud otsused ja ettekirjutused oma veebilehel.

Lisaks nähakse § 14¹ lõike 2 teise lausega Keskkonnaametile ette kohustus avalikustada metaaniheite määruises sätestatud kohustuse rikkumise eest määratud karistuse kohta teave Keskkonnaameti veebilehel sama määruse artikli 33 punkti 8 kohaselt. Avalikku tähelepanu väärrib info, et rikkumistele järgneb karistus. Eesmärk on suurendada läbipaistvust, vastutust ja parandada teadlikkust ning seeläbi aidata hoida ära nii esmakordseid kui ka korduvaid rikkumisi. Kuna rikkumisi võivad toime panna ka füüsilised isikud ning igasugune isikuandmete töötlemine kujutab endast põhiõiguste riivet, siis Keskkonnaamet isikuandmeid andmete veebilehel avalikustamise käigus ei avalda.

§ 14¹ lõikega 4 sätestatakse energiavarustuskindluse tagamise põhimõte, mille järgi ei tohi rakendatavad järelevalve- ja karistusmeetmed põhjustada olukorda, mis seaks ohtu Eesti energiavarustuskindluse või -julgeoleku. See tähendab, et Keskkonnaametil tuleb meetmeid rakendades hinnata nende mõju energiasüsteemile (nii elektri- kui gaasivarustuskindlusele).

Sätte eesmärk on luua tasakaal keskkonnakaitseliste eesmärkide ja järgi metaaniheite vähendamise meetmeid tuleb rakendada proportsionaalselt – energiajulgeolekut kahjustamata.

Punktiga 3 (§ 15 lg 1) sätestatakse, et nii Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet kui ka Keskkonnaamet võivad riikliku järelevalve teostamiseks kohaldada korrakaitseaduse §-des 30, 31, 32, 49, 50, 51, 52 ja 53 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras. Mõlemal järelevalveasutusel on õigus rakendada korrakaitseaduses sätestatud erimeetmeid, nagu teabe nõudmine, dokumentide kontrollimine, haldussunnivahendite kasutamine, kohapealsed kontrollid ja ettekirjutuste tegemine. Korrakaitseaduse alusel on küll võimalik kohaldada korrakaitse üldmeetmeid (ettekirjutus, sunniraha), kuid ei ole võimalik kohaldada erimeetmeid, kui eriseadus seda ei sätesta. Erimeetmete (eelkõige valdusse sisenemise, dokumentide nõudmise jm jõulisemate meetmete) rakendamiseks võib tekkida ootamatu vajadus ja selleks tuleb selline võimalus sätestada eriseaduses. Samuti sätestatakse riikliku järelevalve tegija ning nende vastutuste jaotus ja volitused. Vajaduse korral sõlmitakse ametite vahel koostöölepe tööjaotuse ja andmevahetuse korraldamiseks.

Punktiga 4 (§-d 15¹) sätestatakse asendustäitmise ja sunniraha rakendamise kord ja ülemmäärad juhuks, kui Keskkonnaameti ettekirjutusi ei täideta. Uue paragrahviiga nähakse ette füüsilisele ja juriidilise isikule määratava sunniraha maksimummäär. Sunniraha määrad on rakendatud sarnaselt finantsvaldkonna õigusaktides sätestatuga, nii et füüsilisele isikule saab sunniraha määrata kuni 5000 eurot ning juriidilisele isikule kuni 100 000 eurot. Seadusemuudatuse eesmärk on tagada järelevalveasutustele tõhusad ja proportsionaalsed vahendid seadusest tulenevate kohustuste täitmise tagamiseks, järgides samas õiguspärasuse ja ettevõtjate õiguste kaitse põhimõtteid. Samal ajal peavad need vahendid määruse nõuetest lähtudes olema mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad, jätma vastutavad isikud ilma vähemalt rikkumisest tegelikult saadud majanduslikust kasust ning suurenema järk-järgult korduvate tõsiste rikkumiste korral.

Sunniraha võib määrata maksimaalselt kuni nimetatud määras, see tähendab üksnes juhul kui haldusorgani kaalutusõigus seda konkreetsel juhul õigustab. Siinkohal tuleb haldusorganil arvestada mitme kumuleeruva teguriga. Üks peamisi tegureid on rikkumise raskus ja selle mõju turu terviklikkusele või tarbijatele – näiteks juhul, kui turuosaline hoidub sihilikult avaldamast siseteavet, mis mõjutab energia hinda, või takistab teabe kogumist, mis on oluline süsteemse riskihindamise jaoks. Teiseks tuleks arvesse võtta rikkumise kestust. Pikemaajalised või korduvalt toime pandud rikkumised võivad õigustada sunniraha määramist ülemmääras. Samuti on olulise tähtsusega isiku varasem koostöövalmidus ja järelevalveasutuse ettekirjutustele reageerimine. Kui on alust arvata, et isik on tegutsenud sihilikult või süsteemselt, tuleks kaaluda sunniraha määramist maksimaalses ulatuses, et tagada meetme heidutav mõju. Rakendatavad sunniraha määrad peavad heidutama rikkujaid ja võtma ära võimaluse teenida rikkumiste arvelt kasu.

Punktiga 5 (§-d 17¹–17⁹) sätestatakse karistusmäärad metaaniheite määrukses sätestatud kohustuste rikkumiste korral. Määrus kohustab liikmesriike kehtestama tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad meetmed, et tagada määrukses sätestatud kohustuste täitmine kõigis energiasektori tegevusvaldkondades. Eestis puudutab see eelkõige gaasi ülekande ja jaotamise ning gaasi impordiga tegelevaid ettevõtteid. Kuna kehtivas seaduses puuduvad karistusmäärad määruse nõuete rikkumiste eest, on vaja need lisada, samuti juriidilise isiku vastutuse arvutamise põhimõtted, et kohtuväline menetleja saaks tuvastada juriidilise isiku või konsolideerimisgrupi käibe karistusmäära määramiseks. Nõuete täitmata jätmise või rikkumise korral on ette nähtud karistusmäär nii juriidilisele kui ka füüsilisele isikule. Lisaks sõnastatakse, kuidas kohtuväline menetleja peab leidma käibe, millest määrata trahvi suurusks 20%.

Paragrahviga 17¹ kehtestatakse trahv metaaniheitearuande ja selle koosseisu kuuluva sõltumatu kontrollija koostatud kontrolliaruande tähtaegselt esitamata jätmise eest. Metaaniheitemääruse artiklis 12 sätestatakse metaaniheitearuandele ja selle koosseisu kuuluvale sama määruse artikli 8 lõike 4 kohasele kontrolliaruandele kehtivad nõuded.

Paragrahviga 17² nähakse ette trahv lekete kõrvaldamise ja seire ajakava ning aruande, milles võetakse kokku kõigi eelneva aasta jooksul tehtud lekete tuvastamise ja kõrvaldamise uuringute tulemused, esitamata jätmise eest. Metaaniheitemääruse artikli 14 lõikes 14 kirjeldatakse nõuded lekete kõrvaldamise ja seire ajakavale ning aruandele, milles võetakse kokku kõigi eelneva aasta jooksul tehtud lekete tuvastamise ja kõrvaldamise uuringute tulemused.

Paragrahv 17³ näeb ette trahvi Keskkonnaametile või sõltumatule kontrollijale abi osutamata jätmise eest. Metaaniheitemääruse nõuete täitmise üle kontrolli, järelevalve- ja kontrollitoiminguid teostavatele asutustele abi, mida on vaja nende ülesannete täitmiseks kooskõlas metaaniheite määrusega, osutamata jätmise eest karistatakse rahatrahviga.

Paragrahviga 17⁴ kehtestatakse trahv lekete tuvastamise ja kõrvaldamise programmi esitamata jätmise, lekete tuvastamise ja kõrvaldamise uuringu tegemata jätmise, inspekteerimisaruandes kirjeldatud meetmete kohaldamata jätmise ning lekete tuvastamise ja kõrvaldamise ning komponentide jälgimise ja asendamise nõuete täitmata jätmise eest. Metaaniheite määruse artikli 14 lõikes 1 kirjeldatakse lekete tuvastamise ja kõrvaldamise programmile kehtivaid nõudeid, sama artikli lõigetes 2, 5 ja 6 täpsustatakse lekete tuvastamise ja kõrvaldamise uuringule kehtivaid nõudeid ning lõigetes 8–13 sätestatakse lekete tuvastamise ja kõrvaldamise ning komponentide jälgimise ja asendamise nõuded. Metaaniheite määruse artikli 6 lõiked 5 ja 6 näevad ette inspekteerimisaruandele kohaldatavad nõuded.

Paragrahviga 17⁵ kehtestatakse trahv mittenõuetekohase atmosfääri laskmise või tõrvikpõletamise eest ning nõuetele mittevastavate tõrvikpõletustornide või põletusseadmete kasutamisel. Metaaniheite määruse artikli 15 lõigetes 2 ja 3 on sätestatud juhud, millal atmosfääri laskmine või rutiinne tõrvikpõletamine on lubatav ning artiklis 17 kirjeldatakse tõrvikpõletustornidele ja põletusseadmetele kehtivaid nõudeid.

Paragrahviga 17⁶ kehtestatakse trahv tõrvikpõletamise vajaduse nõuetekohaselt tõendamata jätmise eest. Metaaniheite määruse artikli 15 lõigetes 4 ja 6 on sätestatud tõrvikpõletamise vajaduse tõendamise ja lubatavuse nõuded.

Paragrahviga 17⁷ kehtestatakse trahv atmosfääri laskmise seadmete asendamata jätmise või nende kasutamise eest viisil, mis ei vasta metaaniheite määruse nõuetele. Metaaniheite määruse artikli 15 lõigetes 5 ja 7 on sätestatud nõuded, millele peab vastama atmosfääri laskmise seadmete kasutamise viis.

Paragrahviga 17⁸ nähakse ette trahv metaaniheite määruuses sätestatud juhtudel atmosfääri laskmise juhtumitest teatamata ja aru andmata jätmise eest. Juhud, millest tuleb teatada ning mille kohta aru anda, on sätestatud metaaniheite määruse artikli 16 lõigetes 1 ja 2.

Paragrahviga 17⁹ täpsustatakse kohtuvälisele menetleja töö lihtsustamiseks, mida võtta aluseks juriidilise isiku või konsolideerimisgrupi käibe puhul karistusmäära määramisel, et tagada proportsionaalne ja õiglane karistuse määr.

Sätted on seotud metaaniheite aruannete õigeaegse esitamisega ning lekete süsteemse kõrvaldamise ja ennetamise hindamiseks vajalike dokumentide esitamisega. See on oluline

läbipaistvuse ja avaliku järelevalve tagamiseks. Samuti nähakse ette vastutus juhuks, kui ettevõtja ei tee koostööd pädeva asutuse või sõltumatu kontrollijaga, kuna koostöö on määrusekohase kontrollisüsteemi toimimiseks hädavajalik. Sealjuures on oluline tähele panna, et määruse sisu erineb karistusseadustiku §-st 279. Karistusmäärad on ette nähtud lekete tuvastamise ja kõrvaldamise programmide ja uuringute ning võimalike leevendusmeetmete kasutuselevõtmise nõuete rikkumise korral, kuna see võib tuua kaasa metaaniheite suurenemise ja seeläbi otsese keskkonnakahju. Sätestatakse piirangud ja nõuded metaaniheite atmosfääri laskmise ja tõrvikpõletamise kohta, et vähendada tahtmatut heidet ning tagada kasutatavate tehniliste lahenduste vastavus ELi nõuetele.

Metaaniheite määrus näeb ette kohtuvälisele menetlejale ka teenitud kasumi või välditud kahjumi konfiskeerimise õiguse, kui sellist kasumit või kahjumit on võimalik kindlaks teha, kuid see on Eestis juba tagatud karistusseadustiku § 83¹ lõikega 1 ning väärtemenetluse seadustiku § 83 punktiga 1. Eelmainitud sätetest tuleb välja, et ainult kohtu pädevuses on konfiskeerimine ja Keskkonnaametile ei saa anda õigust konfiskeerida süüteoga saadud vara, vaid saab anda õiguse konfiskeerida ainult väärteto vahendi või vahetu objekti (vt karistusseadustiku § 83 lg 6). Selleks, et kohtuväline menetleja saaks otsustada väärteto vahetu objekti või vahendi konfiskeerimise üle, peab seaduses olema sätestatud ka asjakohane pädevusnorm (RKÜK [3-1-1-88-07](#) p 50). Sellise normi näevad ette näiteks ASi § 53 lõige 3; RelvSi § 89²⁶; TSi § 78 lõiked 1 ja 2 jpt. Kohtuvälise menetleja otsusega (VTMS § 74) ei saa väärtetooga saadud vara konfiskeerida (ehk menetleja pädevuses võib olla üksnes väärteto vahendi või vahetu objekti, mitte aga väärtetooga saadud vara konfiskeerimine).

Väärtemenetluses on süüteoga saadud vara konfiskeerimine küll võimalik, kuid seda üksnes VTMSi § 107 lõike 1 punktis 1 nimetatud kohtuotsusega väärtetoasjas.

Süüteoga saadud vara konfiskeerimist ei saa kohaldada ettevaatamatusdeliktide puhul. Kui tegemist on väärtetootmisega, mis hõlmab nii tahtlikke kui ka ettevaatamatuid tegusid, võib väärtetooga saadud vara konfiskeerida üksnes juhul, kui on kindlaks tehtud, et isik pani teo toime vähemalt kaudse tahtlusega (KarS § 16 lg 4), ehkki tema karistamiseks selle teo eest piisaks ka üksnes ettevaatamatuse (KarS § 18) tuvastamisest (KarS § 15 lg 3).

Seega juhul kui on vaja otsustada metaaniheite määrmise mõistes süüteoga saadud vara konfiskeerimist, peab selle otsuse tegema kohus (VTMS § 83 lg 1).

Punktiga 6 (§ 18) täpsustatakse väärtetootjate kohtuväliste menetlejate pädevus, arvestades lisatavaid karistusnorme, ja määratakse, et seniste tehnilise ohutuse ja tarbijakaitsega seotud rikkumistega tegeleb Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet ning Keskkonnaamet menetleb kõiki uusi, ELi määrmises käsitletud väärtetootjate tegusid. Muudatusega tagatakse selge vastutusjaotus ametite vahel.

Eelnõu §-ga 3 määratakse seaduse jõustumise ajaks 2027. aasta 1. jaanuar.

4. Eelnõu terminoloogia

Seaduse eelnõus kasutatakse mõisteid metaaniheite määrmises toodud tähenduses. Juhul kui on olemas sama tähendust omav sobiv eestikeelne termin, siis kasutatakse viimast. Eelnõuga võetakse kasutusele järgmised terminid:

- 1) **Atmosfääri laskmine** on põletamata jääva metaani otsene õhkuheide.
- 2) **Tõrvikpõletamine** on metaani kõrvaldamine kontrollitud põletamise kaudu selleks ette nähtud seadmes.

- 3) **Kontrollija** on juriidiline isik, kes teeb kontrollitoiminguid ja kes on kontrolliaruande väljaandmise ajal akrediteeritud riiklikus akrediteerimisasutuses vastavalt määrusele (EL) nr 765/2008, või ilma et see piiraks metaaniheite määruse artikli 5 lõike 2 kohaldamist, füüsiline isik, kes on muul viisil volitatud kontrolli tegema.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul on puutumus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/1787, milles käsitletakse metaaniheite vähendamist energeetikasektoris ja millega muudetakse määrust (EL) 2019/942.

6. Seaduse mõjud

Kavandatavad muudatused: muudatusega aidatakse vähendada metaani (CH₄) heitkoguseid energiasektoris. See aitab oluliselt kaasa kliimamuutuste leevendamisele ning suurendab Eesti ja Euroopa Liidu võimalusi saavutada võetud kliimaeesmärgid. Samuti parandab see õhukvaliteeti, mõjutades positiivselt inimeste tervist ja keskkonda. Mõned ette nähtud meetmed vähendavad metaanikadusid, vähendades seeläbi Eesti jaoks maagaasi impordi vajadust ning parandades Eesti energiajulgeolekut ja geopoliitilist positsiooni.

Sihtrühmad: gaasi ülekande- ja jaotustaristu käitajad ehk gaasivõrguettevõtjad, LNG terminali operaatorid ning Eesti äriregistrisse kantud gaasi importijad.

Sihtrühma suurus: 21 tegevusloaga gaasi võrguettevõtjat, üks gaasi ülekandevõrguettevõtja, 2025. aasta 11. novembri seisuga 9 tegevusloaga gaasi importijat, kaks registreeritud LNG-terminali haldurit.

Seadus ei puuduta maagaasi lõpptarbijaid.

Seadus toob kaasa teatava õigusliku mõju ja positiivse mõju keskkonnale ja sotsiaalsele vastutusele. Majanduslik mõju ettevõtjatele ning riigieelarvele on mõõdukas, samas toob see tulevikus kaasa metaaniheite vähenemise energeetikasektoris ja tagab Eesti õiguses Euroopa Liidu keskkonnanõuete tulemusliku rakendamise.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmadele ja järeldus olulisuse kohta:

6.1. Regulatiivne ja õiguslik mõju

Riikliku pädeva asutuse määramise kohustus tuleneb ELi metaaniheite määrusest ning pädevaks asutuseks võib määrata ühe või mitu asutust, sest metaaniheite määrus käsitleb erinevaid tegevusi, näiteks õhusaaste mõõtmist, gaasitaristu seiret, impordilepingute kontrollimist, mida tõenäoliselt mõne riigi allasutused juba teevad. Kui määrata mitu pädevat asutust, tuleks tagada nende töö tõhus koordineerimine ning ühele konkreetsele asutusele tuleks siiski määrata põhikoordinaatori roll. Seega on halduskoormuse ja õiguskindluse mõistes tõhusam määrata üks riiklik pädev asutus, kellel on õigus vajaduse korral osa metaaniheite määrusest tulenevatest tegevustest ka teenusena sisse osta. Teataval määral on pädeval asutusel siiski erialase pädevusega tööjõudu vaja, et väliste teenusepakkujate tööd kontrollida. Oluline on jälgida, et pädev asutus oleks oma igapäevatöös sõltumatu poliitikast.

Seadusega tagatakse Euroopa Liidu õiguse nõuetekohane ülevõtmine ja rakendamine. Pädeva asutuse määramine ja sõltumatu kontrollija rolli õiguslik sisustamine aitavad vältida õiguslikke lünki energeetikasektori metaaniheite vähendamisega seotud kontrollimehhanismide rakendamisel. Metaaniheite määruse Eesti õiguses rakendamisega ei loo Eesti riik nõudeid omal algatusel, vaid ettevõtjad peavad täitma Euroopa Liidu õigusest tulenevat kohustust ning

järelevalve asutusel peab olema õigus määrata nimetatud määruhes sätestatud karistusi, sh trahve. Ametiasutuste ja mõjutatud osaliste kaasamise käigus ei tulnud välja, et sarnaseid aruandeid või andmeid, nagu on märgitud määruhes, juba mõne teise protsessi käigus kogutaks, st ei olnud võimalik vähendada halduskoormust andmete esitamise või kontrolliaruannete ühtlustamise kaudu.

Halduskoormuse tasakaalustamise reegli, mille järgi iga uue ettevõtete ja kodanike tegevust korraldava nõude kehtestamisel tunnistatakse kehtetuks üks varasem nõue, rakendamiseks leiti määruste revisjoni käigus, et bürokraatia vähendamiseks energeetika valdkonnas on vajadus kehtetuks tunnistada majandus- ja taristuministri 25.02.2022. a määrus nr 17, sest ajaline piirang osalise kaugkütte hinna kompenseerimise osas on lõppenud. Hinnatud on halduskoormuse vähendamise võimalikkust ja on leitud, et määrus, mille alusel ei saa enam osaliselt kaugkütte hinda kompenseerida, võib kehtiva määrusena kaasa tuua olukorra, kus haldusorgan peab andma selgitusi, miks antud määruse alusel enam kompensatsiooni taotlusi edastada ei saa ning võib tekitada valeootusi ettevõtjates, kes võivad teha tegevusi, millega langeks neile põhjendamatu halduskoormus. Seega avaldab halduskoormuse vähendamisele mõju see, et bürokraatia vähendamiseks energeetikavaldkonnas tunnistatakse määruste revisjoni tulemusel kehtetuks majandus- ja taristuministri 25.02.2022. a määrus nr 17, sest selle alusel ei saa enam osaliselt kaugkütte hinda kompenseerida.

Juriidilise isiku käibe tuvastamiseks on Keskkonnaametil kui kohtuvälisel menetlejal võimalik kasutada raamatupidamise aastaaruandeid, mille põhjal arvutatakse karistuse ülemmäär.

Järelevalvemeetmetega seotud muudatused on kooskõlas keskkonnajärelevalve seaduse, asendustäitmise ja sunniraha seaduse, väärtemenetluse seadustiku, karistusseadustiku ning korraldusseaduse põhimõtetega. Ettevõtjatele küll tekib uute aruannete esitamise ja seirega seotud nõuete korrektse täitmise kohustus, kuid seotud karistusmäärade eesmärk on motiveerida nõuete järgimist, mitte koguda trahve. Karistused on vaja kehtestada, et tagada järelevalveasutustele ja ettevõtjatele ühtviisi õigusselgus ning toetada Eesti eesmärki vähendada kasvuhoonegaaside, eelkõige metaani heidet energeetikasektoris.

Keskkonnaametil juba on volitused keskkonnaõiguse rikkumiste menetlemiseks, neile lisandub metaaniheite vähendamise nõuete rikkumisega seotud väärtegude menetlemise õigus. Keskkonnaametile antavad õigused täiendavad Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalvet Ameti senist rolli tehnilise ohutuse järelevalves. Seeläbi paraneb järelevalve süsteemsus ning samal ajal tagatakse, et karistus- või sunnimeetmeid rakendatakse proportsionaalselt ning energiavarustuskindlust ohustamata.

6.2. Keskkonnamõju

Riikliku pädeva asutuse määramine aitab kaasa metaaniheite määruhe täitmisele, edendades metaaniheite vähendamist energeetikasektoris ja keskkonnasäästlikkust. Parem järelevalve ja aruandlus aitavad keskkonnavalaste eesmärkide kiiremale saavutamisele kaasa, samuti leevendada kliimamuutusi.

Tõhusamate järelevalve- ja sanktsioonimehhanismide sisseseadmine aitab vähendada metaaniheidet, parandada õhukvaliteeti ning toetada Eesti ja Euroopa Liidu kliimaeesmärkide saavutamist.

6.3. Majanduslik mõju

Riikliku pädeva asutuse loomine põhjustab (vähemalt algselt) lisakulusid, mis on seotud asutuses uute nõuetega tegelevate spetsialistide palkamisega, töö mõningase ümberkorraldamisega, samuti IT-arendustega. Pikaajaline mõju on siiski positiivne, kuna

tõhusam järelevalve tagab metaaniheite aruandluse usaldusväärsuse ja kooskõla ELi reeglitega, mis omakorda vähendab ettevõtete riske ja võib luua soodsama ärikeskkonna.

Ettevõtjate majandustegevuse mõistes on oluline, et kuigi biometaani tootmine ja tarbimine ei kuulu määruse kohaldamisalasse, siis kui biometaan suunatakse gaasivõrku või imporditakse biometaani ja fossiilse metaani segu, kuulub selline segu määruse kohaldamisalasse

Eesti Akrediteerimiskeskuse töökoormust võib suurendada kontrollijate akrediteerimine, kuid see jääb senise tegevusvaldkonna piiresse. Kui Eestis ei ole selliseid kontrollijaid, võib kasutada välismaiseid kontrollijaid, kelle on akrediteerinud oma riigi akrediteerimisasutus kooskõlas määrusega (EL) nr 765/2008. Ka kontrollijate järelevalve võib suurendada töökoormust, vajaduse korral tehakse seda koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametiga.

Gaasi ülekandmise ja impordiga tegelevatele ettevõtetele tekib kohustus kasutada ainult akrediteeritud ja sõltumatut kontrollijat, mis suurendab aruandluse läbipaistvust ja andmete usaldusväärsust, kuid ei muuda oluliselt kulustruktuuri.

Riigieelarvele kaasneb kulu Keskkonnaametile kui pädevale asutusele lisanduvate ülesannetega, mille täitmiseks on vaja lisaraha. Ameti töökoormus suureneb mõõdukalt, sealjuures tõenäoliselt määruse rakendamise alguses rohkem ning hiljem rutiinse töö käigus koormus väheneb. Esimesel aastal määrusest tulenevate protsesside juurutamiseks ning võimalike IT arenduste teostamiseks on ette näha 2 ametikoha (FTE) vajadust ning edaspidi on vajalik 1,5 ametikohta. Ühe ametikoha kulu on 47 000 personalikuluna ning ligikaudu 13 000 majanduskuluna, millele lisandub arvutitöökooha maksumus. Ligilähedane ühe ametikoha kulu on 62 000 eurot aastas, kuid tõenäoliselt ametikoha maksumus aasta-aastalt kasvab. Samuti ei ole võimalik täna prognoosida määruse nõuete täitmiseks vajalike välislähetuste kulusid.

Sõltumatu kontrollija osutab kontrolliteenust turupõhiselt, akrediteering tagab kvaliteedi ja sõltumatuse. Teadaolevalt ei ole Euroopas veel ühtegi (vastavalt määrusele (EÜ) nr 765/2008) akrediteeritud sõltumatut kontrollijat, kuid määruse järgi on kontrollija ülesanne hinnata võrguettevõtja või importija koostatud metaaniheitearuannet enne kui see esitatakse liikmesriigi pädevale asutusele. Kontrollija teenuse kasutamise kulu katab vastav võrguettevõtja või importija ning see sisaldub võrguteenuse tariifis või imporditava ja edasi müüdava energiaühiku hinnas.

Teenitud kasumi või välditud kahjumi konfiskeerimist on kirjeldatud seletuskirjas eespool. Kui on vaja metaaniheite määruse mõistes otsustada süüteoaga saadud vara konfiskeerimist, siis peab selle otsuse tegema kohus (VTMS § 83 lg 1).

6.4. Sotsiaalne mõju

Riikliku pädeva asutuse määramise sotsiaalne mõju on vähene, kuid see võib suurendada uute töökohtade loomise tõttu.

Muudatused võivad aidata kaasa elanikkonna teadlikkuse parandamisele keskkonnahoiu tähtsusest ning suurendada usaldust valitsuse võimesse täita kliimamuutuste leevendamiseks võetud kohustusi.

Pädeva asutuse määramine ja sõltumatu kontrollija rolli täpsustamine toetavad metaaniheite vähendamise eesmärgi saavutamist, parandavad nii riigisisese kui Euroopa Komisjoni suunalise aruandluse kvaliteeti ning suurendavad avalikkuse usaldust energia- ja kliimapolitiika rakendamise vastu, sest avalikkusele on tagatud juurdepääs olulisele keskkonnateabele.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevus, eeldatavad kulud ja tulud

Seaduse rakendamine toob kaasa lisakulusid riigieelarvest Keskkonnaameti suureneva personalivajaduse ja võimalike uute IT-arenduste tellimise tõttu. Hinnanguliselt 1,5 ametikohta (üks ametikoht Keskkonnaameti kliimabüroosse ja 0,5 järelevalvesse) on miinimum, mida sisulise töö jaoks püsivalt vaja on. Täiendavalt on vaja esimesel kahel aastal juurutamiseks ning vajadusel ka IT-arenduste teostamiseks lisaametikohta koos IT arenduseks ette nähtud rahaga.

Ühe ametikoha kulu on eeldatavasti 47 000 eurot personalikuluna ning 13 000 eurot majanduskuluna, sellele lisandub tulevikus RIT arvutitöökohta maksumus 1500–2800 eurot. Ligilähedane ühe ametikoha kulu on seega 62 000 eurot aastas.

Kui muudatus jõustub aastal 2027, siis aastateks 2027–2028 on RES vajadus kaks *FTE*-d maksumusega 124 000 eurot, millele lisandub IT arenduskulu (miinimum 30 000 eurot) ehk kokku ca 152 000 eurot aastas.

Alates 2029 langeb eelarvevajadus 1,5 *FTE*-le (93 000 eurot). Samas tasub arvestada et tõenäoliselt ametikoha maksumus aasta-aastalt kasvab ning samuti ei ole võimalik hetkel hinnata pädeva asutuse välislähetuste kulusid.

8. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub 2027. aasta 1. jaanuaril, et Keskkonnaametil oleks piisavalt aega lisanduvate ülesannetega kohanemiseks, kuna tegemist on ülesannetega, mida praktikas veel ei täideta.

9. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Justiits- ja Digiministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile. Ettepanekute esitamiseks saadetakse eelnõu Keskkonnaametile, Konkurentsiametile, Eesti Keskkonnauuringute Keskusele, Maksu- ja Tolliametile, Keskkonnaagentuurile, Elering ASile, Eesti Gaasiliidule ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile.

Algatab Vabariigi Valitsus xx. yy 2026. a

Vabariigi Valitsuse nimel

(allkirjastatud digitaalselt)

Heili Tõnisson

Valitsuse nõunik